

НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ,
ЩО ЗДІЙСНЮЄ ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ РИНКІВ
ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

25.02.2020

м. Київ

№ 362

Про затвердження Методичних рекомендацій щодо інформації, яка стосується аудиту фінансової звітності за 2019 рік суб'єктів господарювання, нагляд за якими здійснює Нацкомфінпослуг

Відповідно до пунктів 8 та 18 частини першої статті 28 Закону України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг”, статті 14 Закону України “Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність”, пункту 13 Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, затвердженого Указом Президента України від 23.11.2011 № 1070, **постановила:**

1. Затвердити Методичні рекомендації щодо інформації, яка стосується аудиту фінансової звітності за 2019 рік суб'єктів господарювання, нагляд за якими здійснює Нацкомфінпослуг, що додаються.

2. Управлінню забезпечення діяльності Голови та членів Комісії забезпечити оприлюднення цього розпорядження.

3. Контроль за виконанням цього розпорядження покласти на члена Нацкомфінпослуг Залетова О. М.

Голова Комісії

І. Пашко

Згідно з чинним законодавством
відповідно до колегіального рішення Комісії

Протокол № 13 засідання
Комісії від 25.02.2020

ЗАТВЕРДЖЕНО

Розпорядження Національної комісії,
що здійснює державне регулювання у
сфері ринків фінансових послуг

25.02.2020 № 362

Методичні рекомендації щодо інформації, яка стосується аудиту фінансової звітності за 2019 рік суб'єктів господарювання, нагляд за якими здійснює Нацкомфінпослуг

I. Загальні положення

1. Ці Методичні рекомендації щодо інформації, яка стосується аудиту фінансової звітності за 2019 рік суб'єктів господарювання, нагляд за якими здійснює Нацкомфінпослуг (далі — Методичні рекомендації) розроблено відповідно до пунктів 8 та 18 частини першої статті 28 Закону України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг”, статті 14 Закону України “Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність”, положень Директиви 2006/43/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 17 травня 2006 року про обов'язковий аудит річної звітності та консолідованої звітності, що вносить зміни до Директив Ради 78/660/ЄЕС та 83/349/ЄЕС, і припиняє дію Директиви Ради 84/253/ЄЕС (далі - Директива 2006/43/ЄС) (з урахуванням змін, унесених Директивою 2014/56/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 16 квітня 2014 року, що вносить зміни до Директиви 2006/43/ЄС) та Міжнародних стандартів контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг (далі — МСА).

2. У цих Методичних рекомендаціях визначені рекомендації Нацкомфінпослуг до інформації, що стосується аудиту фінансової звітності та має обов'язково міститися в аудиторському звіті, складеному за результатами обов'язкового аудиту фінансової звітності, консолідованої фінансової звітності та іншої інформації щодо фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання, які відповідно до законодавства зобов'язані оприлюднити або надати фінансову звітність (консолідовану фінансову звітність) користувачам фінансової звітності разом з аудиторським звітом, що проводиться суб'єктами аудиторської діяльності на підставах та в порядку, передбачених Законом

України “Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність”, відповідно до МСА та подати до Нацкомфінпослуг (далі — суб'єкти господарювання) .

3. Терміни, що вживаються в цих Методичних рекомендаціях, застосовуються в значеннях, визначених законами України, нормативно-правовими актами Нацкомфінпослуг та МСА.

II. Рекомендації до інформації, що стосується аудиту фінансової звітності в аудиторському звіті за результатами обов'язкового аудиту фінансової звітності суб'єктів господарювання.

1. Аудит річної фінансової звітності суб'єктів господарювання, річної консолідованої фінансової звітності (у разі якщо відповідно до законодавства суб'єктам господарювання необхідно скласти консолідовану фінансову звітність), а також виконання завдання з надання впевненості щодо звітних даних суб'єктів господарювання здійснюється суб'єктом аудиторської діяльності, який відповідно до законодавства має право проводити обов'язковий аудит фінансової звітності та внесений до Реєстру аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, що ведеться відповідно до законодавства (далі — аудитором).

2. У назві аудиторського звіту, що складається аудитором за результатами аудиту фінансової звітності, рекомендовано вказувати на те, що це є звіт незалежного аудитора, а саме: «Звіт незалежного аудитора».

3. Після назви рекомендовано наводити інформацію щодо адресата (адресатів). Адресатами можуть бути: Нацкомфінпослуг, суб'єкти господарювання та інші особи відповідно до обставин завдання.

4. Звіт незалежного аудитора оформлюється відповідно до вимог МСА та Закону України “Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність”. Додатково до вимог, встановлених МСА та Законом України “Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність” звіт аудитора рекомендовано доповнювати такою інформацією:

4.1. До Звіту незалежного аудитора щодо фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності суб'єктів господарювання рекомендовано включати розділ “Ключові питання аудиту”. Інформацію в цьому розділі рекомендовано наводити відповідно до МСА 701 “Повідомлення інформації з ключових питань аудиту в звіті незалежного аудитора”. До ключових питань аудиту рекомендовано відносити питання, які на професійне судження аудитора були значущими під час аудиту фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності суб'єктів господарювання. Кожне з ключових питань аудиту рекомендовано наводити за окремим підзаголовком у порядку відносної важливості. Опис ключових питань рекомендовано наводити шляхом стислого та збалансованого пояснення, щоб визначені адресати могли зрозуміти, чому саме це питання було одним із значущих під час аудиту. Якщо аудитор вважає, що ключових питань аудиту, інформацію щодо яких необхідно надати, немає, про це рекомендовано зазначати у розділі “Ключові питання аудиту”.

До ключових питань аудиту можуть бути віднесені такі питання:

4.1.1 безперервності діяльності, які не є настільки значущими, що повинні бути включені у розділ “Суттєва невизначеність, що стосується безперервності діяльності”;

4.1.2 оцінка активів за справедливою вартістю;

4.1.3 знецінення активів;

4.1.4 наявність та оцінка активів, які знаходяться на тимчасово окупованих територіях України;

4.1.5 визнання доходу, отриманого від інвестування активів;

4.1.6 характерних операцій з пов'язаними особами, в тому числі в межах однієї промислово-фінансової групи чи іншого об'єднання;

4.1.7 наявність судових позовів та регуляторних вимог, що суттєво впливають на діяльність суб'єктів господарювання;

4.1.8 здійснення істотних операцій з активами (істотною операцією з активами рекомендовано вважати операцію, обсяг якої більше ніж на 10% від загальної величини активів станом на останню звітну дату);

4.1.9 дебіторська заборгованість за не фінансовими операціями;

4.1.10 залучення коштів на умовах субординованого боргу;

4.1.11 наявність прострочених зобов'язань.

4.2. Розділ, який має назву “ Інформація, що не є фінансовою звітністю та звітом аудитора щодо неї”, рекомендовано розміщувати у Звіті незалежного аудитора відповідно до вимог МСА 720 (переглянутого) “Відповідальність аудитора щодо іншої інформації”. Цей розділ рекомендовано включати до звіту незалежного аудитора щодо фінансової звітності всіх фінансових установ, незалежно від того, чи існує для них вимога про подання до Нацкомфінпослуг звіту з надання впевненості щодо звітних даних за рік. Включення цього розділу до звіту незалежного аудитора не заміняє подання звіту з надання впевненості щодо звітних даних за рік. До іншої інформації, яка розглядається в цьому розділі, рекомендовано відносити річні звітні дані та іншу інформацію, яка міститься окремо від фінансових звітів, що пройшли аудит, і які включено до річних звітів суб'єктів господарювання. Тут рекомендовано, зокрема, наводити інформацію про виявлену під час аудиту фінансової звітності суттєву невідповідність між річними звітними даними та фінансовою звітністю, яка пройшла аудит, або про те, що річні звітні дані суттєво викривлені. У цьому розділі рекомендовано розкривати:

4.2.1 твердження про те, що управлінський персонал суб'єктів господарювання несе відповідальність за річні звітні дані;

4.2.2 зазначення, про які саме річні звітні дані йде мова;

4.2.3 твердження про те, що думка аудитора щодо фінансової звітності не поширюється на річні звітні дані та, відповідно, аудитор не висловлює аудиторську думку чи робить висновок з будь-яким рівнем впевненості щодо іншої інформації;

4.2.4 опис відповідальності аудитора, яка стосується ознайомлення, розгляду та звітування щодо річних звітних даних;

4.2.5 твердження щодо річних звітних даних:

про те, що аудитор не виявив фактів суттєвої невідповідності та викривлень, які б необхідно було включити до звіту;

або таке, в якому описане не виправлене суттєве викривлення річних звітних даних, якщо аудитор дійшов висновку про його існування.

4.3. З метою формування професійного судження та висловлення думки щодо дотримання суб'єктом господарювання положень законодавчих та нормативних актів, аудитору рекомендовано розглядати у розділі “Звіт відповідно з іншими законодавчими та нормативними вимогами” такі питання.

4.3.1 Дотримання суб'єктом господарювання вимог законодавства щодо:

4.3.1.1 формування (зміни) статутного (складеного/пайового) капіталу суб'єкта господарювання;

4.3.1.2 обов'язкових критеріїв і нормативів достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій, додержання інших показників і вимог, що обмежують ризики за операціями з фінансовими активами;

4.3.1.3 формування, ведення обліку, достатності та адекватності сформованих резервів відповідно до законодавства;

4.3.1.4 встановлених фінансових нормативів та застосованих заходів впливу до фінансової групи, у разі входження суб'єкта господарювання до такої;

4.3.1.5 структури інвестиційного портфелю із зазначенням реквізитів емітента (назва, код за ЄДРПОУ), суми, ознаки фіктивності тощо;

4.3.1.6 наявності заборони залучення фінансових активів від фізичних осіб із зобов'язанням щодо наступного їх повернення;

4.3.1.7 допустимості суміщення окремих господарських операцій, на провадження яких суб'єкт отримав ліцензію;

4.3.1.8 надання фінансових послуг на підставі договору у відповідності до законодавства та внутрішніх правил надання фінансових послуг суб'єктом господарювання;

4.3.1.9 розміщення інформації на власному вебсайті (вебсторінці) та забезпечення її актуальності;

4.3.1.10 прийняття рішень у разі конфлікту інтересів;

4.3.1.11 відповідності приміщень, у яких здійснюється суб'єктом господарювання обслуговування клієнтів (споживачів), доступності для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення відповідно до державних будівельних норм, правил і стандартів, що документально підтверджується фахівцем з питань технічного обстеження будівель та споруд, який має кваліфікаційний сертифікат;

4.3.1.12 внесення суб'єктом господарювання інформації про всі свої відокремлені підрозділи до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань та до Державного реєстру фінансових установ відповідно до вимог, установлених законодавством;

4.3.1.13 внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту;

4.3.1.14 облікової та реєструючої системи (програмне забезпечення та спеціальне технічне обладнання), які передбачають ведення обліку операцій з

надання фінансових послуг споживачам та подання звітності до Нацкомфінпослуг;

4.3.1.15 готівкових розрахунків;

4.3.1.16 зберігання грошових коштів і документів та наявності необхідних засобів безпеки (зокрема сейфи для зберігання грошових коштів, охоронну сигналізацію та/або відповідну охорону);

4.3.1.17 розкриття інформації щодо порядку формування статутного капіталу (джерела походження коштів);

4.3.1.18 розкриття джерел походження складових частин власного капіталу (капітал у дооцінках, внески до додаткового капіталу);

4.3.1.19 розкриття інформації з урахуванням вимоги Міжнародних стандартів фінансової звітності відносно методів оцінки справедливої вартості активів фінансових компаній.

4.4. При аудиті страховика також рекомендовано розглядати дотримання ним вимог законодавства щодо:

4.4.1 обов'язкових критеріїв і нормативів достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій (включаючи розкриття інформації про кожний з активів, щодо справедливої/балансової вартості яких аудитор не зміг отримати достатні аудиторські докази (не зміг підтвердити вартість, за якою актив визнаний у балансі страховика) та/або отримав достатні аудиторські докази і дійшов висновку про викривлення справедливої/балансової вартості таких активів);

4.4.2 політики перестрахування, в т.ч. прийняття ризиків у перестрахування лише з тих видів добровільного і обов'язкового страхування, на здійснення яких отримана ліцензія, та укладення договорів перестрахування із страховиками (перестраховиками) нерезидентами у відповідності до Порядку та вимог щодо здійснення перестрахування у страховика (перестраховика) нерезидента, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 04.02.2004 № 124;

4.4.3 здійснення обов'язкового страхування виключно за умови дотримання визначених законодавством порядків і правил проведення обов'язкового страхування;

4.4.4 ведення персоніфікованого (індивідуального) обліку договорів страхування життя (у випадку наявності у страховика ліцензії на страхування життя);

4.4.5 належного і повного формування та обліку резерву заявлених, але не виплачених збитків (для страховика, який здійснює види страхування інші, ніж страхування життя) або резерву належних виплат страхових сум (для страховика, який здійснює страхування життя).

4.4.6 Якщо страховик має ліцензію з обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів:

- чи є він членом Моторного (транспортного) страхового бюро;
- чи формує та веде він облік страхового резерву збитків, які виникли, але не заявлені, та страхового резерву коливань збитковості в обов'язковому порядку;
- чи дотримується він умов забезпечення платоспроможності страховика, а також на будь-яку дату після отримання ліцензії має перевищення

фактичного запасу платоспроможності (нетто-активів) над розрахунковим нормативним запасом платоспроможності не менше ніж на 25 відсотків, але не менше 1 млн. євро за офіційним курсом валют на дату розрахунку зазначених показників;

- чи забезпечує він можливість опрацювання претензій (врегулювання страхових випадків) на всій території України, а саме забезпечує прийняття та облік повідомлень учасників дорожньо-транспортних пригод цілодобово за номером безоплатної багатоканальної телефонної лінії страховика про їх учасників та обставини з метою фіксації повідомлення і надання учасникам дорожньо-транспортних пригод інформації про порядок урегулювання збитків та вжиття страховиком необхідних заходів.

4.4.7 Якщо страховик має ліцензію з обов'язкового страхування цивільної відповідальності оператора ядерної установки за ядерну шкоду, яка може бути заподіяна внаслідок ядерного інциденту:

- чи є він членом Ядерного страхового пулу;
- чи формує та веде він облік страхового резерву збитків, які виникли, але не заявлені, та страхового резерву коливань збитковості в обов'язковому порядку;
- чи укладає він договори перестрахування із страховиками-нерезидентами за умови членства цих страховиків-нерезидентів у відповідних іноземних ядерних страхових пулах.

4.5. При аудиті ломбарду рекомендовано розглядати дотримання ним вимог законодавства щодо:

4.5.1. наявності у ломбарда окремого нежитлового приміщення (на правах власності або користування), призначеного для надання фінансових послуг та супутніх послуг ломбарду (з урахуванням вимог щодо заборони розташування приміщення ломбарду в малих архітектурних формах, тимчасових або некапітальних спорудах), і спеціального місця зберігання заставленого майна;

4.5.2 наявності у ломбарда облікової та реєструючої системи (програмне забезпечення та спеціальне технічне обладнання), які відповідають вимогам законодавства, і передбачають ведення обліку операцій з надання фінансових послуг споживачам та подання звітності до Нацкомфінпослуг.

4.6. При аудиті адміністратора недержавних пенсійних фондів рекомендовано розглядати дотримання ним вимог законодавства щодо:

4.6.1 підтримання розміру власного капіталу на рівні не меншому, ніж 2,5 млн. грн.;

4.6.2 щорічних відрахувань до резервного (страхового) фонду передбачений установчими документами в розмірі не меншим п'яти відсотків суми прибутку.

4.7. При аудиті фінансових компаній, які надають фінансові послуги з адміністрування фінансових активів для придбання товарів у групах рекомендується розглядати дотримання ним вимог законодавства щодо:

4.7.1 наявності (відсутності) у суб'єкта господарювання та постачальника товару відносинами контролю, в значенні наведеному в Законі України "Про захист економічної конкуренції";

4.7.2 ознайомлення учасника групи з внутрішніми правилами надання фінансових послуг, умовами договору про адміністрування та надання учаснику групи інформації, визначеної законодавством;

4.7.3 розміщення тимчасово вільних грошових коштів учасників групи на депозитних рахунках у банках (такі кошти розміщуються окремо від власних коштів фінансової компанії).

4.8. При аудиті кредитної спілки рекомендовано розглядати дотримання нею вимог законодавства щодо:

4.8.1 прийняття членів у відповідності ознакам членства, визначених статутом;

4.8.2 скликання загальних зборів у строк, передбачений статутом кредитної спілки, але не рідше ніж один раз на рік;

4.8.3 залучення внесків (вкладів) членів кредитної спілки на депозитні рахунки;

4.8.4 розкриття інформації щодо джерел формування залучених коштів, інших ніж внески (вклади) членів кредитної спілки на депозитні рахунки в тому числі, залучених від юридичних осіб;

4.8.5 формування резерву сумнівних боргів та резерву забезпечення покриття втрат від неповернених позик;

4.8.6 розкриття інформації щодо активних операцій не пов'язаних з її фінансовою діяльністю.

4.9. При аудиті суб'єкта господарювання, який надає фінансові послуги з управління майном для фінансування об'єктів будівництва та/або здійснення операцій з нерухомістю рекомендується розглядати дотримання ним вимог законодавства щодо:

4.9.1 ведення належного та своєчасного обліку фінансово-господарських операцій відповідно до законодавства, зокрема ведення журналу обліку укладених та виконаних договорів управителя з установниками та карток обліку виконаних договорів;

4.9.2 розмежування обліку власних та залучених коштів;

4.9.3 можливість оперативного відображення кредиту та дебету рахунків управителя;

4.9.4 ведення системи обліку прав вимог довіритель фондів фінансування будівництва щодо кожного утвореного фонду окремо та згідно з вимогами Закону України "Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю";

4.9.5 ведення обліку надходження і списання коштів, внесених довірителями до ФФБ, у розрізі установників, а також обліку коштів, спрямованих управителем із ФФБ на фінансування будівництва, у розрізі забудовників за кожним об'єктом будівництва, відокремлено від іншого майна управителя та від інших ФФБ можливість роздрукування будь-якої інформації із системи обліку на письмову вимогу державних органів, до компетенції яких належить проведення перевірок відповідних даних.

4.9.6 залучення коштів установників управління майном ФФБ виду А та/або ФФБ виду Б;

4.9.7 управління залученими коштами згідно з главою 70 Цивільного кодексу України, Закону України “Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю”, правилами ФФБ або правилами ФОН та договорами з установниками. Управитель здійснює управління майном особисто та не доручає управління майном іншим особам, крім випадків, прямо передбачених законом;

4.9.8 обліку прав вимог довіритель ФФБ щодо кожного утвореного ним фонду окремо та обліку укладених з установниками управління договорів;

4.9.9 обліку коштів, внесених довірителями до ФФБ, а також облік коштів, спрямованих управителем із ФФБ на фінансування будівництва, відокремленого від іншого майна управителя та від інших ФФБ;

4.9.10 обліку майна, переданого установниками в управління, на окремому рахунку;

4.9.11 формування резервного фонду, що передбачено установчими документами в розмірі не меншим ніж 5 % суми чистого прибутку;

4.9.12 формування та підтримання оперативного резерву, сформованого за рахунок залучених в управління коштів та відповідність кредитного рейтингу банку, в якому розміщені ці кошти, інвестиційному рівню за Національною рейтинговою шкалою, постановою Кабінету Міністрів України від 26.04.2007 № 665;

4.9.13 розкриття інформації про майно, що знаходиться в управлінні, зокрема:

відповідності звітності забудовника “Порядку підготовки та надання звітності забудовника управителю ФФБ” (наповненість довідки про цільове використання коштів забудовником; зазначення інформації про витрати на оплату послуг управителю; розшифровка розподілу робіт, виконаних забудовником та підрядними організаціями; понесені витрати);

4.9.14 розкриття інформації про вартість будівництва;

4.9.15 здійснення управителем контролю за дотриманням забудовником умов та зобов'язань за договором з метою своєчасного запобігання виникненню ризикових ситуацій у процесі будівництва відповідно до статті 18 Закону України “Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю”.

Начальник управління методології державного
нагляду на ринках фінансових послуг
департаменту державного регулювання та
методології нагляду на ринках фінансових послуг

В. Кобець